

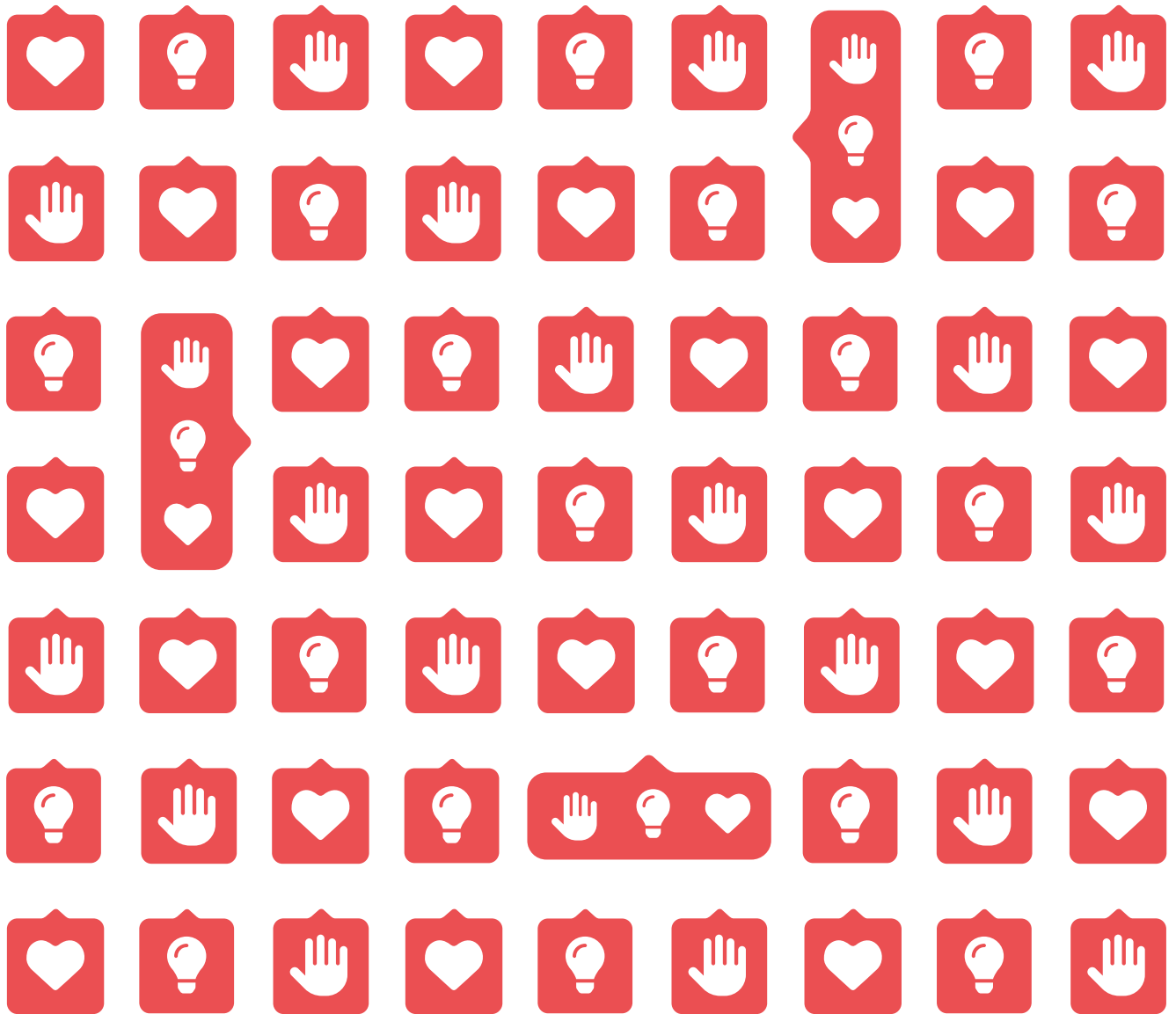
Hogyan lépünk fel az online nemi alapú megkülönböztetés és erőszak ellen?

Kézikönyv fiatalokkal foglalkozó szakemberek számára

Stand
By Me

**Stand
By Me**

BEVEZETÉS

Köszönetnyilvánítás	7
A projekt háttere, kontextusa	8
A kézikönyv célja	9
Kinek szól ez a kézikönyv?	10

1. SZAKASZ

A NEMI ALAPÚ ERŐSZAK MEGÉRTÉSE

1.1 A társadalmi nem	13
1.2 Nemi alapú erőszak	16
1.3 Patriarchális társadalmi berendezkedés, hatalom és nemi alapú erőszak	17
1.4 Online nemi alapú erőszak	18
1.5 A nemi alapú online erőszak gyökerei	22

2. SZEKCIÓ

EMBERI JOGI OKTATÁS

2.1 Mi az emberi jogi oktatás (HRE)?	25
2.2 Az emberi jogi oktatás alapelvei	27
2.3 A teljes iskola alapú megközelítés	28
2.4 Részvételen alapuló módszertan alkalmazása	30

3. SZEKCIÓ

JAVASLATOK AZ OKTATÁSI TEVÉKENYSÉGEK KIALAKÍTÁSÁHOZ

3.1	Az első lépések	35
3.2	Célkitűzés és a tematikus tartalom meghatározása	37
3.3	Az alkalmazandó emberi jogi oktatási módszerek és technikák kiválasztása	39
3.4	Példa egy tanulási útvonalra	41
3.5	Nehézségek és tippek	44

4. SZEKCIÓ

WEBOLDAL / OKTATÁSI ESZKÖZÖK

4.1	Emberi jogi oktatási anyagok	51
4.2	Online kurzus	51
4.3	A digitális platform	52

BEVEZETÉS

Funded by the Rights, Equality
and Citizenship Programme (2014-2020)
of the European Union

Köszönetnyilvánítás

Ez a kézikönyv az Európai Unió Rights, Equality and Citizenship Programme (2014-2020), azaz Jogok, Egyenlőség és Polgárság programjának keretében finanszírozott Stand By Me projekt eredménye, melynek keretein belül online és offline oktatási tevékenységeket fejlesztettünk és teszteltünk Olaszországban, Lengyelországban és Magyarországon.

A közös fejlesztőmunkában számos diák, tanár, oktató, kutató és emberi jogi aktivista vett részt tevőlegesen. Szeretnénk köszönetet mondani mindazoknak, akik idejüket, szakértelmüket és lelkesedésüket szentelték ennek az anyagnak. Külön köszönetet mondunk Patrick Welshnek, aki a modul workshopjainak kidolgozásához szükséges részvételi folyamatot elősegítette, és a kezdeti szöveget megfogalmazta; Dr. Parveen Akhtarnak és Dr. Anne Jenichennek, az online kurzus szerzőinek; az Amnesty International nemzeti irodáiból, a Nemzetközi Titkárságból és partnereinkből álló emberi jogi oktatókból, aktivizmus szakértőkből, és nemek közti egyenlőség szakértőkből álló munkacsoportnak, akik az anyagokat kidolgozták és kipróbálták; végül a Fondazione Bruno Kessler Alapítványnak az online platform kifejlesztéséért és a folyamat során adott értékes visszajelzésekért.

Külön köszönetet szeretnénk mondani az iskoláknak, ahol a pilot-folyamatok zajlottak, illetve az ott dolgozó tanároknak és oktatóknak az összes pedagógiai tevékenységre vonatkozó értékes és folyamatos visszajelzéseikért.

A dokumentumban megfogalmazott nézetek és vélemények kizárólag a szerző(k) sajátjai, és nem feltétlenül tükrözik az Európai Unió nézeteit és véleményét. Ezekért sem az Európai Unió, sem a támogatást nyújtó szerv nem tehető felelőssé.

A projekt háttere, kontextusa

A kézikönyv az Amnesty International **Stand By Me Projektjének** (a továbbiakban „a projekt”) részeként az **online nemi alapú erőszak**¹ megelőzése, illetve az iskolai és nem formális oktatásban való kezelésében nyújt segítséget; a kézikönyv a projekt egyéb online és offline forrásaival és anyagaival együtt használandó.

A projekt célja a nemi alapú (ezen belül a nők és lányok elleni) online erőszak minden formája elleni küzdelem fiatalok aktív kiállásán keresztül Olaszországban, Lengyelországban és Magyarországon, valamint Európa többi részén is. A projekt felkészíti a diákokat az online erőszak elleni tudatos fellépésre, elősegíti, hogy felismerjék azt, valamint támogatja a változás szószólóiként való fellépésüket, teret adva egyedi látásmódjuknak és perspektívájuknak.

A nemi alapú erőszak a nemi alapú diszkrimináció egyik formája és az emberi jogok megsértése.

Sérti a nők és lányok, az LMBTQI személyek emberi jogainak teljes spektrumát, beleértve az emberi jogok egyetemes nyilatkozatában és más emberi jogi dokumentumokban rögzített, minden ember egyenlőséghez, biztonsághoz, szabadsághoz, integritáshoz és méltósághoz való jogát.

Az Egészségügyi Világszervezet (WHO) 2018-as tanulmánya szerint² a nők és lányok (15 évestől felfelé) 26 százalékát érte már életében legalább egyszer fizikai és/vagy szexuális erőszak aktuális vagy korábbi

---

¹ Az online nemi alapú erőszak egy tágabb fogalom, a technológia által elősegített nemi alapú erőszak (TFGBV) része.: „Egy vagy több személy által elkövetett erőszakos cselekmény egy személy ellen a neme alapján, amelyet részben vagy egészben az információs és kommunikációs technológiák vagy a digitális média használatával követnek el, illetve annak alkalmazása hozzájárul az erőszakhoz vagy annak súlyosbításához.” A meghatározás e formájának forrása: <https://www.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/UNFPA-TFGBV-Making%20All%20Spaces%20Safe.pdf> A kézikönyvben és a Stand By Me projektben az online nemi alapú erőszak kifejezést fogjuk használni.

² A WHO nők elleni erőszak gyakorisági becslései, 2018

intim partnerétől. Sok környezetben azonban az eseteknek csak egy töredéke kerül napvilágra, ami olyan kontextuális tényezőktől függ, mint a rendelkezésre álló szociális és jóléti rendszerek minősége, az uralkodó politikai és társadalmi narratíva, az erőszak jogi és társadalmi meghatározása, valamint az erőszakot elszenvedett nők által átélt trauma és félelem.

Mint az UNESCO/UNWOMEN által 2016-ban végzett kutatás³ felfedte, a nemi alapú iskolai erőszak (SRGBV) a társadalmak kulturális, földrajzi és gazdasági különbségeit meghazudtolóan általánosan elterjedt, és gyermekek, családok és közösségek millióit érinti a világ valamennyi országában. A lányok, illetve LMBTQI tanulók esetében nagyobb a kockázata annak, hogy nemi alapú iskolai erőszak, például bullying, szexuális erőszak és zaklatás érje őket.

A kézikönyv célja

A kézikönyv célja, hogy a tanárokat és az emberi jogi képzőket felvértezze azokkal az ismeretekkel és készségekkel, amelyekre szükségük van az offline és online nemi alapú erőszak megelőzéséhez, kezeléséhez.

A kézikönyv összefoglalja a projekt során kifejlesztett főbb tartalmakat és eszközöket, valamint javaslatokat kínál a projekt weboldalán (<https://www.standbymeproject.eu/>) található online kurzus és digitális platform használatát kombináló műhelyfoglalkozások (workshopok) felépítéséhez.

---

³ <https://www.unwomen.org/sites/default/files/Headquarters/Attachments/Sections/Library/Publications/2016/Global-guidance-on-addressing-school-related-gender-based-violence-en.pdf>

A projekt partnerei az Olaszországban, Lengyelországban és Magyarországon futtatott pilot-tevékenységek során figyelembe vették a különböző csoportok tanulási igényeit és a helyi sajátosságokat. A kézikönyv áttekintést nyújt az online nemi alapú erőszakkal kapcsolatos kulcsfogalmakról, iskolai és egyéb oktatási környezetben történő kezeléséről, a figyelembe veendő főbb kihívásokról és a projekt végrehajtása során összegyűjtött hasznos tanácsokról.

A projekt az online nemi alapú erőszakra, annak gyökereire, következményeire és olyan lehetséges stratégiákra összpontosít, amelyekkel kezelni lehet azt az online és offline emberi jogi oktatás és ifjúsági aktivizmus módszereivel.

Kinek szól ez a kézikönyv?

A kézikönyv olyan fiatalokkal foglalkozó szakemberek, emberi jogi képzők és civilszervezeti munkatársak számára készült, akik az iskolai környezetben a nemi alapú megkülönböztetés és erőszak megelőzésével és az arra való reagálással kapcsolatos emberi jogi oktatási tevékenységeket végeznek az alkalmazottak, a diákok és más, az iskolával kapcsolatban álló emberek körében.

A kézikönyv a Stand By Me honlapján (<https://www.standbymeproject.eu/>) elérhető bővebb anyaghoz társul, amely további információkat, valamint az emberi jogi oktatási tevékenységek és ifjúsági akciók további példáit tartalmazza, illetve olyan háttéranyagokat, amelyek mind hasznosnak bizonyulhatnak a tanárok és oktatók számára a különböző tanulási igények és helyi kontextusok mellett.

1. SZAKASZ

A NEMMI ALAPÚ ERŐSZAK MEGÉRTÉSE

1.1 A társadalmi nem

A gender (vagyis társadalmi nem) a társadalom által egy adott kulturális, társadalmi-gazdasági és politikai környezetben létrehozott, az ember biológiai neméhez társított elképzelések, előírások és normák összessége, amelyeket a szocializációnk során sajátítunk el. Megtanuljuk, hogy a biológiai nemünk alapján milyen viselkedésformákat, szerepeket és tulajdonságokat társítanak hozzánk az adott csoportban, közösségben, kontextusban, illetve mit vár el, és ír elő a környezetünk. A különböző társadalmaknak eltérő, de általában konkrét elképzeléseik vannak arról, milyennek kellene lennie egy embernek, hogyan viselkedjen, hogyan nézzen ki, és hogyan viszonyuljon másokhoz a születésekor kijelölt neme alapján.

Például, amikor valakit születésekor nőként kategorizálnak, az maga után vonja azt is, hogy elvárják tőle, hogy hordjon szoknyát, legyen hosszú a haja, viselkedjen visszafogottan, legyen csendes és segítőkész, gondoskodó, ne legyen versengő, ne akarjon szembe menni a társadalmi normákkal.

Ezeket a normákat és elképzeléseket a társadalom hozza létre, a szocializációs folyamatok során, a családban, a barátok körében és az iskolában tanuljuk meg, és gyakran a média szilárdítja meg azokat. Idővel ezek a normák „természetesnek”, „normálisnak” tűnhetnek, és befolyásolják a saját magunkról alkotott képünket és viszonyulásunkat másokhoz. Meghatározzák, hogyan viselkedünk, és mit várunk el másoktól. Ezek a normák és elképzelések képezik a nemi sztereotípiák és a szexizmus alapját, amelyek az egyik nemet a társadalom számára meghatározó helyzetekben értékesebb tulajdonságokkal ruházzák fel.

KULCSFOGALMAK

A nemi identitás egy adott személy mélyen átélt belső és egyéni nemi identitástudatára vonatkozik, amely nem feltétlenül egyezik meg a születéskor kijelölt nemmel. Az egyén nemi identitása lehet férfi, nő vagy a férfi / nő bináris kategóriáin kívüli; lehet egynél több nemi identitása, nemek között változó, vagy nemileg nem besorolható identitás is.

A szexuális és/vagy romantikus orientáció egy személynek a más emberek iránti mély érzelmi, szeretetteljes és szexuális vonzalomra, valamint a velük való intim és szexuális kapcsolatokra való képességére vonatkozik. Az emberek különbözőképpen élik meg a szexuális és romantikus vonzalmat; például van, aki a magáétól eltérő, mások a magukéval azonos neműekhez vonzódnak, de vannak például aszexuális személyek is, akik nem vagy alig tapasztalnak szexuális vonzalmat.

A transznemű (transz) emberek nemi identitása nem egyezik meg a születésükkor kijelölt nemmel. A transznemű nő olyan nő, akit születésekor férfinak (fiúnak) soroltak be, de önmagát nőnek tekinti; a transznemű férfi olyan férfi, akit születésekor nőnek (lánynak) soroltak be, de önmagát férfiként azonosítja. Nem minden transznemű személy azonosítja magát férfiként vagy nőként; a transznemű emberek közé tartozhatnak olyan személyek is, akik több nemhez tartozóként vagy nemeken kívüliként, illetve egyedi kulturális nemi identitással azonosítják magukat, de nem minden olyan személy vallja magát transzneműnek, akinek nemi identitása eltér a születésekor megállapított nemétől: lehet az identitása nem-bináris, queer vagy számos különböző kulturális nemi identitáshoz tartozó. A transzneműség tehát nemi identitás, nem pedig szexuális orientáció kérdése; a transznemű emberek, mint bárki más, vonzódnak saját nemükhöz, lehetnek heteroszexuálisak, biszexuálisak vagy aszexuálisak. Nem minden transznemű ember kíván igénybe venni nemi megerősítő kezeléseket, ez azonban nem befolyásolja nemi identitását.

A nemi normák és elképzelések egyenlőtlenségeket szülhetnek az emberek között, ha kevésbé értékes tulajdonságokat rendelnek egy adott csoporthoz, vagy ha engedjük, hogy a rendelkezésre álló lehetőségek csoportonként eltérőek legyenek.

A társadalmi nem alapján meghatározott különbségek - a származás, társadalmi-gazdasági helyzet, fogyatékoság, szexuális irányultság, nemi identitás vagy életkor alapú eltérésekkel - összeadódnak, ami többrétű diszkriminációhoz vezethet. Ezt nevezzük interszekcionális megkülönböztetésnek. Ez a szemlélet közelebb is vihet minket a különböző tapasztalatok mélyebb megértéséhez.

Mivel az említett normákat, elvárásokat és az azokon alapuló sztereotípiákat, illetve az előítéleteket is a társadalom hozza létre, ezért ezek nemcsak eltérőek lehetnek társadalmanként, hanem idővel változhatnak is, amiben nekünk nagy szerepünk van. Ezért is olyan fontos a káros nemi sztereotípiák elleni küzdelem, a nemi szerepekkel szemben tanúsított kritikus hozzáállás és a nemek közötti egyenlőség támogatása ⁴.

1.2 Nemi alapú erőszak

Az Európai Bizottság meghatározása a nemi alapú erőszak fogalmára: egy személy ellen a neme miatt elkövetett erőszak, vagy olyan erőszak, amely egy bizonyos nemhez tartozó személyeket aránytalanul nagy mértékben érint.

A nemi alapú erőszak annak a nemi alapú egyenlőtlenségekre épülő társadalmi, politikai és gazdasági rendszernek, valamint az azt megerősítő mechanizmusoknak a következménye, amelyben a nemi

---

⁴ Amnesty International online course - Confronting and Countering Gender-based Violence

szerepek és normák egyes csoportokat más csoportokhoz képest a biológiai és társadalmi nem alapján hátrányosabban különböztetnek meg és az ezek által felállított kategóriákon kívül esőket büntetik és kényszerítik a megfelelésre. A büntetés járhat jogi következményekkel, de érzelmi megtorlással és társadalmi kirekesztéssel is.

A nemi alapú erőszak az erőszak formáinak széles skáláját foglalja magában, ideértve a fizikai, szexuális, gazdasági és pszichológiai erőszakot, fenyegetést, visszaélést és kényszerítést, amelyek a nemek közötti egyenlőtlenségben, a hatalmi aszimmetriában, a káros nemi normákban gyökereznek, és ezeket reprodukálják.

A nemi alapú erőszak aránytalanul nagy mértékben érinti a nőket és a lányokat, de más embereket is érinthet valós és/vagy vélt szexuális orientációjuk, nemi identitásuk és/vagy nemi önkifejezésük alapján. A nemi alapú erőszak a megkülönböztetés egyik formája, olyan átfogó állami szintű reakciót igényel, amely az elszennvedők jogait helyezi a középpontba, és a kiváltó okokkal is foglalkozik.⁵

Világszerte a párkapcsolatban élő 15-49 éves nők több mint egynegyede élete során legalább egyszer (15 éves kora óta) szenvedett már el fizikai és/vagy szexuális erőszakot intim partnerétől.⁶

1.3 Patriarchális társadalmi berendezkedés, hatalom és nemi alapú erőszak

A Nemek Közötti Egyenlőség Európai Intézetének definíciója szerint a patriarchátus olyan társadalmi rendszer, amelyet a férfiak nők feletti uralma jellemez. A férfiak a társadalom eltérő területein – többek

---

^{5,6} Amnesty International online kurzus - Hogyan lépünk fel az online nemi alapú megkülönböztetés és erőszak ellen?
<https://akademia.amnesty.hu/courses/hogyan-lepjunk-fel-az-online-nemi-alapu-megkulonboztetes-es-eroszak-ellen/>

között a munkaerőpiacon, a politikában, a családban és a döntéshozatal különböző szintjein – betöltött előnyösebb szerepe a nők intézményes szintű elnyomásához vezet.

A nők hátrányos megkülönböztetése a társadalmi egyenlőtlenségekből, így a munkaerőpiachoz való egyenlőtlen hozzáférésekből, az egyenlőtlen fizetésből, lehetőségekből és az egyenlőtlen munkahelyi feltételekből, valamint a döntéshozatal kulcsfontosságú területein tapasztalható negatív diszkriminációból erednek, ami a nők hátrányos és gyakran kiszolgáltatott helyzetének fenntartásához is hozzájárul.

A nők és lányok elleni erőszak rendszerszintű egyenlőtlenségekhez vezethető vissza, így nem korlátozódik adott helyekre, kultúrákra, országokra vagy társadalmi rétegekre. Minden nő és lány életére hatással van. A patriarchális társadalmi berendezkedések a hatalmi egyenlőtlenségek, a káros nemi normák, sztereotípiák és elvárások miatt alakulnak ki és maradnak fenn, aminek káros következményeivel a nők és lányok nap mint nap szembesülnek.

1.4 Online nemi alapú erőszak

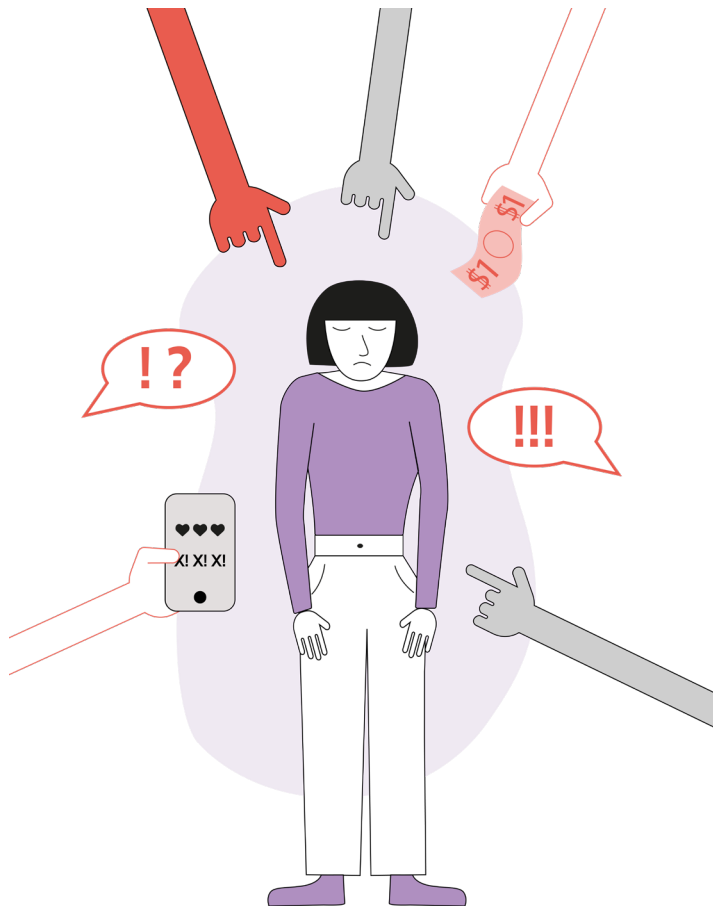
Az ENSZ a következőképpen határozza meg a nők elleni online erőszakot: „minden olyan cselekmény, amelyet infokommunikációs vagy más digitális eszközök használatával követnek el, és amelyek fizikai, szexuális, pszichológiai, szociális, politikai vagy gazdasági károkat okoznak, vagy sértik a szabadságot és egyéb jogokat.”⁷ Az erőszak olyan formái ezek, amelyek áldozatai főként nők.

Amint azt az Amnesty International 2017-es jelentése⁸ kiemelte, az online nemi alapú erőszak ellenséges online környezetet teremt, amelynek célja a nők megszégyenítése, megfélemlítése vagy megalázása.

⁷ <https://www.unwomen.org/en/what-we-do/ending-violence-against-women/faqs/tech-facilitated-gender-based-violence>

⁸ <https://www.amnesty.org/en/latest/press-release/2017/11/amnesty-reveals-alarming-impact-of-online-abuse-against-women/>

Míg a nők és a lányok nem kizárólagos célpontjai az online erőszaknak, az őket ért bántalmazás gyakran szexista vagy nőgyűlölő gyűlöletbeszéd, illetve fényképekkel és személyes adatokkal való visszaélés formájában jelenik meg, és sokszor a szexuális zaklatásig terjed.

A nők és
lányok elleni
erőszak a
nemi alapú
erőszak egyik
alcsoportja.

Alább olvashatók az online erőszak gyakran elforduló formái, melyek célja a nők és lányok elhallgattatása, fenyegetése vagy zaklatása.⁹

Videó- és képalapú visszaélés, alapvetően három kulcsfontosságú jellemzőt foglal magában:

1. Nyíltan szexuális tartalmú képek vagy videók küldése nem kívánt szexuális kapcsolat kikényszerítésére,
2. Nyíltan szexuális tartalmú képek létrehozása, terjesztése az adott személy beleegyezése nélkül, vagy a terjesztésével való fenyegetőzés,
3. Képek hamisítása, például nőkről és lányokról készült valós fotók digitális átalakítása olyan képekké, ahol szexuális aktust hajtanak végre, illetve ezeknek a fotóknak a terjesztése, vagy a terjesztésükkel való fenyegetés.

Az elkövető gyakran, de nem minden esetben egy volt partner, élettárs, akinek a célja az áldozat nyilvános megszégyenítése és megalázása vagy a kapcsolat megszűnésének megtorlása.

Álfogyasztói csoportok létrehozása

Ez egy mesterségesen előállított mozgalom, amelynek célja, hogy egy alulról építkező, több személyt magában foglaló kezdeményezésnek adja ki magát, miközben nem az. Ilyen például, amikor egy személy több felhasználói fiókot hoz létre, és arra használja azokat, hogy egy adott személyt vagy weboldalt szélesebb körben tudjon támogatni vagy támadni. Angolul az **astroturfing** kifejezéssel hivatkozhatunk rá.

Online zaklatás

A nők és lányok elleni internetes zaklatás az áldozat neme, valamint neme és más védett tulajdonságai (például származás, vallás, életkor, szexuális irányultság, stb.) miatt egy vagy több alkalommal megjelenő cselekményt foglal magában. Az online zaklatás során a digitális térben úgy veszik fel a kapcsolatot valakivel, hogy ő azt nem szeretné. Célja lehet többek között a megalázás, fenyegetés, megfélemlítés, a

⁹ Economic Intelligence Unit (EIU) gyűjtése. <https://onlineviolencewomen.eiu.com/>

1.5 A nemi alapú online erőszak gyökerei

Az online nemi alapú erőszak kiváltó okai nagyon hasonlóak az offline erőszakéhoz. Ezek a káros nemi normák és sztereotípiák:

- a nőket kevesebbre értékeli,
- támogatják a patriarchális társadalmi berendezkedést, és igazolják a nemi alapú negatív diszkriminációt,
- normalizálják a nők elleni erőszakot és az áldozathibáztatást, így például azokat a nyílt és burkolt utalásokat, amik a nőket hibáztatják az őket ért erőszakért (például: „Ő kereste a bajt, miért ment oda, miért válaszolt?”), vagy amikor a férfiakat felmentik az erőszakos cselekedeteik alól (például: „A férfiak már csak ilyenek.”).

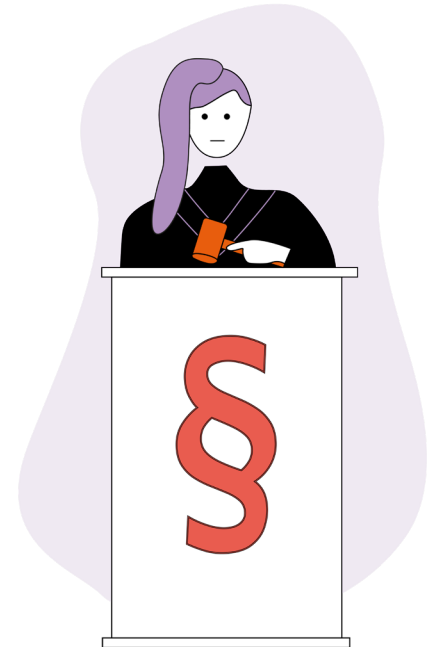
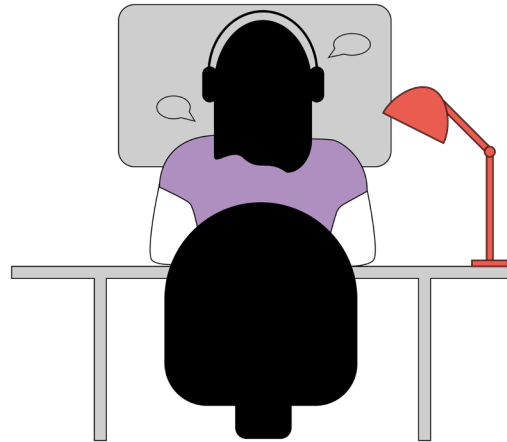
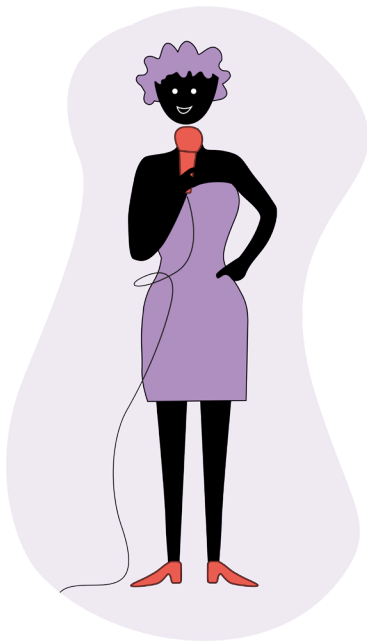
Az ilyen káros nemi normák és sztereotípiák hatással vannak az egyén viselkedésére, és olyan egyenlőtlenségeket eredményeznek, amelyek beágyazódnak a társadalmi struktúrákba (a gazdasági rendszerbe, a politikai intézményekbe, az oktatásba, a családi kapcsolatokba, a munkaerőpiac működésébe és a hétköznapiakba).

Az online nemi alapú erőszak elkövetői, akárcsak az offline világban, gyakran nagyon merev nemi normákat és sztereotípiákat követnek. Az erőszak elszenvedője ismerheti őket (partnerek, volt partnerek, munkatársak, iskolatársak), de lehetnek számára ismeretlen személyek is. Az EIU felmérése szerint az online erőszakot átélt nők jelentős része (54%-a) arról számolt be, hogy személyesen ismerte az elkövetőt.

Egyes nők munkájuk révén jobban kitettek az online erőszaknak. A nyilvános szerepet vállaló nők – például

politikusok, újságírók, emberi jogi aktivisták, bloggerek, gamerek, influencerek – gyakran kerülnek online erőszak célkeresztjébe.

Az Amnesty International 2018-as jelentése szerint a fekete nőket aránytalanul nagyobb mértékben éri online bántalmazás, és 84%-kal nagyobb valószínűséggel említik őket bántalmazó vagy sértő tweetekben, mint a fehér nőket. A fiatal nőket pedig nagyobb valószínűséggel érte már életükben szexuális zaklatás az interneten. Az online erőszak gyakorisága a védett tulajdonságok mentén (pl. származás, fogyatékoság, vallás, életkor, szexuális irányultság, nemi identitás) is nagyobb.¹⁰

¹⁰Amnesty International online kurzus - Hogyan lépünk fel az online nemi alapú megkülönböztetés és erőszak ellen?
<https://akademia.amnesty.hu/courses/hogyan-lepjunk-fel-az-online-nemi-alapu-megkulonboztetes-es-eroszak-ellen/>

2. SZAKASZ

EMBERI JOGI OKTATÁS

2.1 Mi az emberi jogi oktatás (HRE)?¹¹

„Az ENSZ Emberi Jogi Oktatási Világprogramja a következőképpen határozza meg az emberi jogi oktatást:

Az emberi jogok egyetemes kultúrájának kialakítását célzó oktatás, képzés és tájékoztatás. Az emberi jogokkal kapcsolatos átfogó oktatás nemcsak az emberi jogokról és az azokat védő mechanizmusokról nyújt ismereteket, hanem az emberi jogok mindennapi életben való előmozdításához, védelméhez és alkalmazásához szükséges készségeket is közvetít. Az emberi jogi oktatás a társadalom minden tagjának emberi jogai védelméhez szükséges attitűdöket és magatartásformákat segíti elő.”

Az Amnesty International által támogatott emberi jogi oktatási folyamatok és intézkedések öt alapvető célt szolgálnak:

- Az emberi jogok megsértésének kiváltó okainak **kezelése**
- Az emberi jogok megsértésének **megelőzése**
- A diszkrimináció elleni **küzdelem**
- Az egyenlőség **előmozdítása**
- Az emberek **részvételének növelése** a demokratikus döntéshozatali folyamatokban

Az Amnesty International fontosnak tartja az emberi jogi oktatást az emberi jogi tudatosság növelése, illetve a jogok jobb megértésén keresztül és annak érdekében is, hogy az így felvértezettek aktívan részt is vegyenek az őket érintő döntésekben, beleértve az emberi jogok előmozdítására, védelmére és megvalósítására irányuló konkrét egyéni és kollektív cselekvéseket.¹²

---

¹¹ Compass - Manual for Human Rights Education with Young People - Council of Europe - <https://www.coe.int/en/web/compass/home> és <https://www.amnesty.org/en/documents/act35/020/2011/en/>

¹² <https://www.refworld.org/legal/resolution/unhrc/2011/en/79071>

Az emberi jogi oktatás célja az emberek felvilágosítása az emberi jogi normák és elvek **mibenlétéről**, az ezeket megalapozó értékekről, valamint arról, hogy hogyan lehet ezeket a gyakorlatban megvalósítani és megvédeni.

Az emberi jogi oktatás az emberi jogok **figyelembevételével** zajlik, az oktatási és képzési folyamatok során tehát tiszteletben kell tartani mind az oktatók, mind a tanulók jogait.

Az emberi jogi oktatásnak hangsúlyos célja az emberi jogok **gyakorlata** is abban az értelemben, hogy az oktatás résztvevői képessé váljanak és törekedjenek jogaik élvezetére és gyakorlására, illetve arra, hogy mások jogait tiszteletben tartsák és megvédjék.¹³

Az emberi jogi oktatási folyamatok és tevékenységek ezért jellemzően a következőkre összpontosítanak:

- Az egyenlőtlen és káros attitűdök, értékrendek és viselkedésmódok megszólítása és átformálása;
- A kritikus gondolkodás és elemzés képességének megteremtése;
- A tudatos gondolkodás és odafigyelés szintjének emelése;
- Az emberi jogok iránti folyamatos és szenvedélyes elkötelezettség serkentése;
- Szervezett fellépések az emberi jogok előmozdítása, védelme és megvalósítása érdekében.

¹³Az Emberi Jogi Tanács által elfogadott, az emberi jogi oktatásról és képzésről szóló ENSZ-nyilatkozat 2. cikkének (2) bekezdése, 16/1. sz. határozat, 2011. március 23. <https://www.refworld.org/legal/resolution/unhrc/2011/en/79071>

2.2 Az emberi jogi oktatás alapelvei

Annak érdekében, hogy az emberi jogi oktatás elérje a célját, és így cselekvésre, valamint az automatikus magatartásminák felülvizsgálatára sarkallja a résztvevőket, az alábbiakat érdemes figyelembe venni¹⁴:

- Konstruktív – szabad véleménynyilvánítást, aktív részvételt, kritikai elemzést elősegítő – tanulási környezet kialakítása;
- A résztvevők bevonása saját élményeiken és a társadalmi, gazdasági, kulturális és politikai valóságon (nem pedig elvont elképzeléseken) alapuló, konstruktív párbeszédbe, valamint az emberi jogok formálásának módjairól és eszközeiről szóló beszélgetésekbe és vitákba;
- Az emberi jogok – köztük a polgári, politikai, gazdasági, szociális és kulturális jogok, valamint a fejlődéshez való jog – kölcsönös összefüggésének, oszthatatlanságának és egyetemességének képviselete;
- Az emberi különbségek tisztelete teljes sokféleségükben, és a diszkrimináció minden formájának ellenzése;
- Az egyének és közösségek képessé tétele arra, hogy meghatározzák emberi jogi szükségleteiket, és stratégiákat dolgozzanak ki azok kielégítésének biztosítására;
- A krónikus és újonnan felmerülő emberi jogi problémák (köztük a szegénység, az erőszakos konfliktusok, a rendszerszintű diszkrimináció) elemzése, valamint az emberi jogi normákkal összhangban lévő megoldások keresése;

¹⁴ <https://www.ohchr.org/en/resources/educators/human-rights-education-training/9-plan-action-second-phase-2010-2014-world-programme-human-rights-education-2010>

- A helyi, nemzeti, regionális és nemzetközi emberi jogi dokumentumokra és az emberi jogok védelmét szolgáló mechanizmusokra vonatkozó ismeretek, illetve az alkalmazásukhoz szükséges készségek fejlesztése.

2.3 A teljes iskola alapú megközelítés

Az emberi jogi oktatás egész iskolára kiterjedő megközelítése nem csak az osztályterekben zajló tevékenységeket foglalja magában, hanem az iskolai közösség minden tagjának aktív bevonását célozza: a diákokét, tanárokét, az iskolai személyzetét és a vezetőségét, a szülőket és a helyi közösség más érintettjeit is.

Az Emberi jogi barát iskolák (EJBI) programba bevont iskolák olyan környezeté válnak, ahol az emberi jogok minden tevékenységbe beágyazódnak. Az iskolában a döntések meghozatalának módjától kezdve a tanításon és a tanórán kívüli tevékenységeken át a tanulók tanítási környezetéig az iskola előmozdítja és tiszteletben tartja az emberi jogokat. Ezt a megközelítést alkalmazva az emberi jogi elveket az iskolai élet négy kulcsfontosságú területén gyakorolják:

- **Irányítás:** Az iskola működtetésének módja, beleértve a hivatalos és informális döntéshozatali rendszereket is;
- **Kapcsolatok:** Az iskolai közösség tagjainak kapcsolata;
- **Tanterv:** : Hogyan tanítják és tanulják az emberi jogokat;
- **Környezet:** Milyen a tanulási környezet, mennyire jelennek meg az emberi jogi szimbólumok, jelképek.

Az Amnesty International ezt a megközelítést az Emberi jogi barát iskolák (EJBI) programján keresztül valósítja meg.¹⁵

¹⁵<https://oktatas.amnesty.hu/hirek/mi-az-az-emberi-jogi-barat-iskola-program>

2.4 Részvételen alapuló módszertan alkalmazása

A részvételi módszerek elősegítik a közös reflexiót, kritikai elemzést, mélyreható kérdésfelvetést, közös problémamegoldást és cselekvést. A részvételi módszertan iskolai környezetben való sikeres alkalmazása szakít a tanárok és a diákok között az oktatás hagyományos koncepciójával (melyben a tanárok bizonyos ismeretkörökben jártas oktatók, akik speciális képzésben részesültek az oktatás módját illetően; az ő szerepük a tudás átadása a diákoknak). A részvételi módszerekkel az oktatási folyamat a tanítás helyett a tanulásra helyezi a hangsúlyt, amelynek célját és fókuszát sokkal inkább a tanulók igényei és érdekei, semmint egy merev tanterv határozza meg.

A részvételi módszerek holisztikus jellege biztosítja azt is, hogy az oktatási folyamatban mind az oktatók, mind a tanulók felé érvényesül az emberi jogok **figyelembevételével** történő tanítás. Az emberi jogi oktatás ilyen módszertanának bevezetésével egyben elkezd megvalósulni az emberi jogok **érdekében** történő oktatás, és beindulnak a tudatos cselekvés felé mutató folyamatok is.

Az emberi jogi oktatásban a facilitáció magában foglalja a részvételi módszerek és technikák alkalmazását a résztvevők nagyobb mértékű bevonásának és interakciójának ösztönzésére, valamint kedvező – a tanulást és a tudatos cselekvést is előmozdító, ugyanakkor magával ragadó és szórakoztató – környezet megteremtésére.

Az emberi jogi oktatási tevékenységek megvalósításakor a tanárok és oktatók a következők figyelembevételével erősíthetik facilitáló szerepüket és tehetik biztonságossá a tanulási környezetet:

- Olyan oktatási tevékenységek tervezése és megvalósítása, amelyek integrálják a tanulókat bevonó, a tudatos cselekvés felé ható, illetve a reflexiós, elemzési és tanulási folyamatokat;
- Olyan pozitív, egészséges, bizalomra és nyitottságra épülő tanulási környezet kialakítása és fenntartása, amelyben a tanulók magabiztosak, szívesen nyilatkoznak meg őszintén és tanulnak együtt, és ahol tiszteletben tartják a véleménykülönbségeket;
- Minden diák aktív részvételének elősegítése, a félénk vagy tartózkodó diákok bátorítása, hogy kifejtsek elképzeléseiket és véleményüket, ugyanakkor a domináns diákok részvételének moderálása, de anélkül, hogy bántón rendreutasítanánk vagy elidegenítenénk őket;
- A különféle társadalmi osztályból jövő, más vallású vagy etnikai hovatartozású, menekült státuszú, eltérő képességű, nemi orientációjú, nemi identitású és/vagy nemi önkifejezésű, illetve nemi jellemzőikben különböző diákok befogadásának elősegítése;
- A párbeszéd konstruktív előmozdítása azáltal, hogy az oktató együttműködő kapcsolatot alakít ki a diákokkal és a diákok között is, figyelmesen meghallgatja, mit és hogyan mondanak, és a kizárólag ővele folytatott kommunikáció helyett az egymás figyelmes meghallgatására és a közvetlenül egymással való párbeszédre is ösztönzi őket;
- A résztvevőket fizikailag is mozgató és bevonódásra készítő technikák alkalmazása (a résztvevők kis – két, három, létszámtól és feladattól függően esetleg több fős – csoportokra osztása, lehetőleg véletlenszerű eloszlással, és úgy változtatva, hogy ne mindig ugyanazok az emberek dolgozzanak együtt);

- Bőséges dicséret és bátorítás, szóban és/vagy pozitív gesztusokkal;
- A folyamat és az eredmények hangsúlyozása, rugalmasság, „úszás az árral”, azaz a tanulókkal, a tevékenység céljai és az azok felé vezető lépések szem előtt tartása mellett;
- A feszültségek kezelése, türelem, nyugalom és összeszedettség, különösen, ha heves vita kerekedik a diákok közt; a mélyreható beszélgetés és elemzés ösztönzése, biztosítva ugyanakkor, hogy a résztvevők tiszteletben tartsák egymás véleményét;
- A diákok szavainak explicit jelentése és tartalma mellett az oktató tudatosan figyeljen a hangszínrre és implicit jelentésre, illetve a beszélő testbeszédére is; ő maga szavaival és megjegyzéseivel ösztönözze a mélyebb beszélgetéseket, és ismételje meg, foglalja össze vagy válaszoljon közvetlenül arra, amiről a diákok beszélnek;
- Másokat becsmélő, felsőbbrendűség vagy arrogancia érzetét keltő, sértő, kegyetlen vagy diszkriminatív megszólalás esetén (különösen, ha közvetlenül vagy közvetve más résztvevők ellen irányul) mindig szükséges az aktív intervenció, mielőtt a megnyilvánulást támadás érhetné egy másik diák részéről: az oktató idézze fel az elfogadott alapszabályokat, vagy kérje meg a „sértő” diákot (vagy diákokat), magyarázza el, miért mondta, amit mondott, és kérje ki a többi diák véleményét a helyzetről.

Fontos szem előtt tartani, hogy a részvételi módszerek alkalmazása által létrehozott biztonságos tér egyes diákokat arra készíthet, hogy megosszák személyes tapasztalataikat a nemi alapú erőszakról, amelyet átéltek, vagy amelynek tanúi voltak. Az alább következő, 3. szakaszban található iránymutatások segíthetnek kezelni az ilyen, egyszerre kihívást, de akár inspirációt is jelentő helyzeteket.

3. SZAKASZ

JAVASLATOK AZ OKTATÁSI TEVÉKENYSÉGEK KIALAKÍTÁSÁHOZ

3.1 Az első lépések

A projektben számos, különböző kontextushoz és pedagógiai igényhez igazítható offline és online eszközt fejlesztettünk ki. A fiatalok számára nemi alapú erőszakkal kapcsolatban tartandó emberi jogi oktatási tevékenységek tervezésekor és előkészítésekor az alábbiak szerint javasolt hozzáfogni:

- Olvassuk át a jelen kézikönyv bevezető részeit és a Stand By Me projekt weboldalán elérhető forrásokat, valamint az online kurzusokat, hogy jobban megértsük a nemi alapú erőszakot és a kapcsolódó kulcsfogalmakat, az emberi jogi oktatást és a nemi alapú erőszak emberi jogi oktatáson keresztül történő kezelését (az eszközöket a 4. szakasz részletezi);
- Ellenőrizzük az iskolán belül létező, a nemi alapú erőszak megelőzésével és az arra való reagálással kapcsolatos irányelveket és iránymutatásokat, valamint az erőszak és/vagy szexuális erőszak bejelentésére vonatkozó protokollokat;
- Ismerjük meg a nemi alapú erőszakkal vagy a nők és lányok elleni erőszakkal foglalkozó releváns nemzeti (lásd 2012. Évi C. Törvény a Büntető Törvénykönyvről¹⁶) és nemzetközi jogi dokumentumokat, például a nőkkel szembeni hátrányos megkülönböztetés minden formájának kiküszöböléséről szóló ENSZ egyezményt (CEDAW)¹⁷, különösen a független, nemzetközi szakértőkből álló CEDAW-Bizottság 35. általános ajánlását (2017) a nők elleni nemi alapú erőszakról¹⁸, és a nők elleni erőszak és a családon belüli erőszak megelőzéséről és felszámolásáról szóló Isztambuli Egyezményt, amit az Európa Tanács keretein belül működő Miniszterek Bizottsága 2011-ben fogadott el;¹⁹

---

¹⁶Különös tekintettel többek között az alábbi tényállásokra: védett személyek elleni erőszak 149. §, szexuális kényszerítés 196. §, szexuális erőszak 197. §, szexuális visszaélés 198. §, szemérmesértés 205. §, kapcsolati erőszak 212/A. §, zaklatás 222. §

¹⁷against-womenagainst-women

¹⁸<https://www.ohchr.org/en/documents/general-comments-and-recommendations/general-recommendation-no-35-2017-gender-based>

¹⁹<https://www.coe.int/en/web/istanbul-convention/about-the-convention>

- Nézzünk utána a nemi alapú erőszakkal kapcsolatos jogszabályoknak, illetve az ezen a területen aktív helyi civilszervezeteknek, amelyeknek intézkedési javaslataik vannak, vagy szolgáltatásokat nyújtanak (például segélyvonal, jogsegély, a szexuális erőszak megelőzésére irányuló képzések vagy az erőszak áldozatainak támogatása formájában);
- Szerezzük meg a lehető legtöbb információt a kontextusról és a résztvevői csoportról: figyeljük meg, hogyan viselkednek a diákok (általában, illetve azok, akikkel dolgozni fogunk) egymással az osztályteremben, a folyosókon, a játszótereken, milyen a csoport/osztály összetétele, milyen a tanulási stílusuk, és milyen speciális szükségleteik vannak; nézzünk utána, lehet-e tudni körükben korábbi nemi alapú erőszakról (akár offline, akár online). Fontos, hogy ha nem szerzünk tudomást erőszakos esetekről, az még nem jelenti azt, hogy nem is történtek;
- Tartsuk szem előtt az osztályban/tanulási környezetben meglévő olyan személyközi dinamikákat, amelyek egyenlőtlenségek kialakulásához vezethetnek, vagy akár veszélyeztetett helyzetbe hozhatnak egyes diákokat;
- Legyünk vele tisztában, hogy a résztvevők közül akár többen is lehetnek erőszak korábbi vagy jelenlegi elszennvedői, és ügyeljünk rá, hogy trauma-informált megközelítéssel elkerüljük a résztvevők újratraumatizálását;
- Ellenőrizzük a rendelkezésre álló teret és a képzéshez szükséges eszközöket: az aktív részvételen alapuló tevékenységekhez szükség lehet nagy terekre, illetve az asztalok és székek mozgathatóságára, ami iskolai környezetben nem mindig lehetséges. Az online oktatási tevékenységekhez stabil internetkapcsolattal rendelkező számítógépekre és/vagy mobiltelefonokra van szükség, ami szintén nem minden iskolában áll rendelkezésre;

- Ne feledjük: az emberi jogi oktatási tevékenység végcélja a résztvevők tudatos cselekvése!

A képzői kézikönyv további információkat és hasznos tanácsokat tartalmaz a tevékenységek kidolgozásához.²⁰

3.2 Célkitűzés és a tematikus tartalom meghatározása

A diákokkal és fiatalokkal folytatott tevékenységeknek az emberi jogi oktatás alapelvein kell alapulniuk, és holisztikus megközelítést kell követniük – tehát az emberi jogokról kell szólniuk, azok figyelembevételével és céljából történniük –, valamint fejleszteniük kell a tanulók kompetenciáit, amelyek magukban foglalják a tanulók tudását, készségeit és attitűdjeit.

A projekt keretében a diákokkal és fiatalokkal végzett tevékenységeknek olyan teret kell biztosítaniuk, hogy lehetőség legyen

- reflektálni arra, hogy a nemi sztereotípiák és normák hogyan hatnak a diákok attitűdjeire, és hogyan befolyásolják a viselkedést és a kapcsolatokat;
- a nemi normák és sztereotípiák lebontására, és reflektálni arra, hogyan hatnak ezek a gondolkodásmódra, a kommunikációra és a viselkedésre;
- a nemi alapú offline és online erőszak kiváltó okai interszekcionális megértésének erősítésére, valamint annak megértésére, hogy a nemi alapú erőszak mennyiben érinti aránytalanul nagy mértékben a nőket, lányokat és az LMBTQI közösség tagjait otthon, az iskolában és a tágabb

---

²⁰ Te, Én, Mi Képzői Kézikönyv: <https://oktatas.amnesty.hu/onkenteseknek?target=3sbas46v7t0k8gk4>

közösségben, illetve milyen halmozott és sokféle hatásai érintik a nőket, lányokat és az LMBTQI közösség tagjait;

- az interszekcionális megkülönböztetés hatásának megértésére, hogy az egyenlőtlenség vagy hátrányos helyzet több különböző formájának halmozódása hogyan alakíthatja a nemi alapú erőszak okait és hatásait, úgy online, mint offline;
- a patriarchális társadalmi berendezkedés átfogó következményeivel foglalkozni, valamint a bármely nem emberi jogainak és alapvető szabadságjogainak megsértéséhez vezető nemi sztereotípiákkal és normákkal szembeni tudatos cselekvés kialakítására;
- az online és offline nemi alapú erőszak felismeréséhez és a megfelelő fellépéshez szükséges készségek fejlesztésére, online biztonsági lépések elsajátítására, valamint annak megismerésére, hogy mikor, hogyan és hol lehet szükség esetén segítséget kérni;
- a Stand By Me online eszközök – online kurzusok és digitális platformon végzett tevékenységek – megismerésére, illetve az azokból elsajátított tudás és eszközök összekapcsolására az offline világgal.

Minden tanulási kontextusnak megvannak a maga sajátosságai. Egy workshop kidolgozása során fontos világosan meghatározni a tevékenység tanulási céljait a következők mentén:

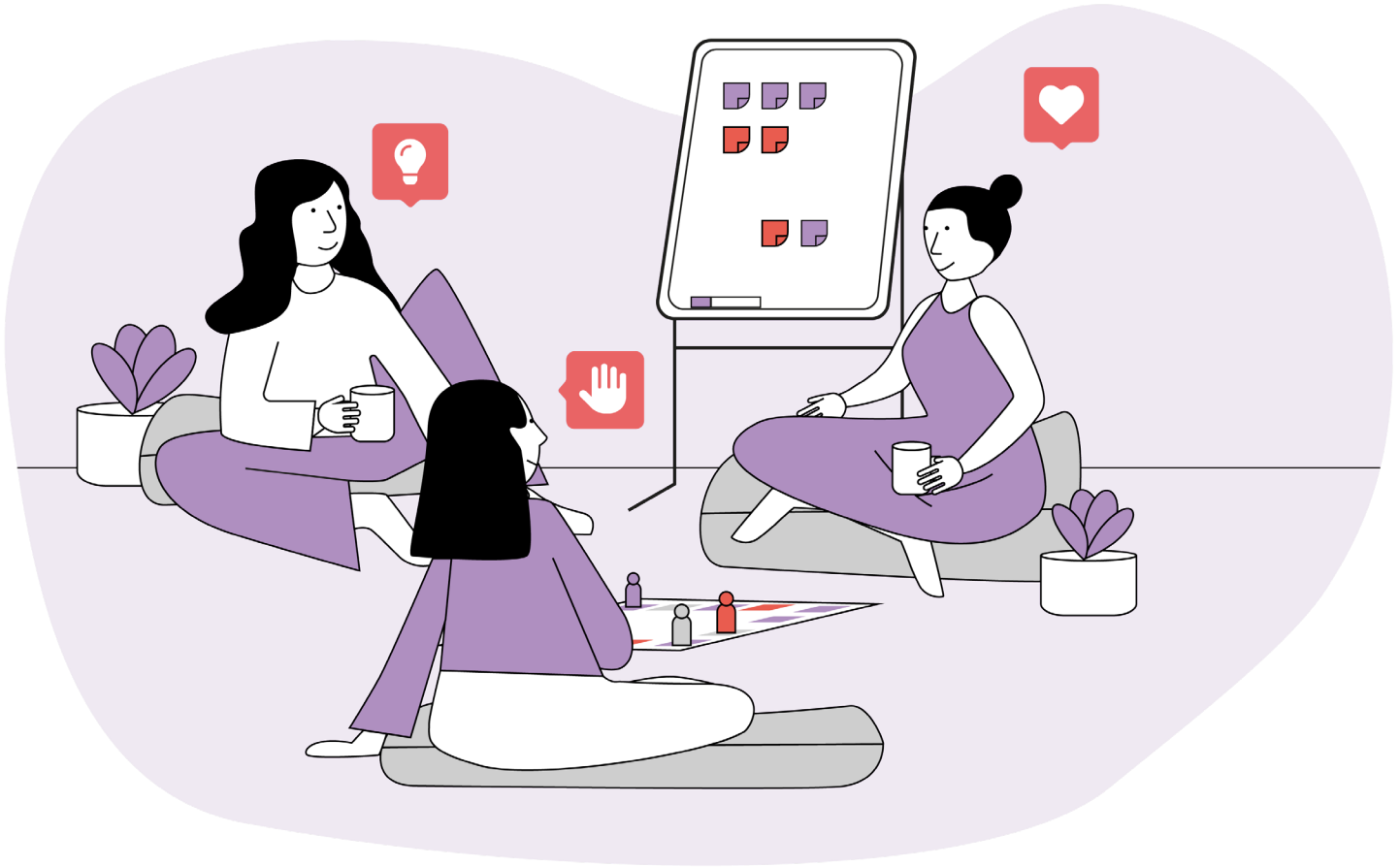
1. A tanulók által elsajátítandó új kompetenciák;
2. A nemek közötti egyenlőség irányában elvárható változások a diákok hozzáállásában és viselkedésében;
3. A tanulók által a nemi alapú erőszak megelőzése érdekében tett lépések.

3.3 Az alkalmazandó emberi jogi oktatási módszerek és technikák kiválasztása

Az egyedi helyi és iskolai körülmények határozzák meg, milyen típusú részvételi módszerek és technikák lesznek a legmegfelelőbbek a nemzeti alapú erőszak megelőzésével és az arra adott reakciókkal kapcsolatos személyes (offline) képzési tevékenységek során.

A diákokkal alkalmazni kívánt részvételi módszerek és technikák kiválasztásakor a fiatalokkal foglalkozó szakembereknek, különösen a tanároknak és emberi jogi oktatóknak nem szabad megfeledkezniük róla, hogy egyes diákok éppen akkor is (rendszeresen) erőszak tanúi vagy elszennvedői lehetnek (vagy lehettek korábban) az otthonukban, az iskolában vagy a közösségben. Ezért az újratraumatizálás elkerülése érdekében inkább ne alkalmazzunk olyan tapasztalati tanulási megközelítéseket, amelyek az egyes tanulók személyes történetével, de kivált a tanúként látott vagy elszennvedőként átélt erőszakkal kapcsolatos tapasztalatok, események, folyamatok stb. mélyebb felidézését eredményezik, vagy azokhoz való (újra)kapcsolódást igényelnek.

Ennek oka, hogy az iskolai keretek korlátai és a személyes emberi jogi oktatási tevékenységekre rendelkezésre álló korlátozott idő nem feltétlenül garantálja a biztonságos terek megfelelő elérhetőségét az egyes diákok számára a korábban vagy éppen átélt vagy tanúként tapasztalt hatalmi visszaélésekhez és erőszakhoz kapcsolódó (újra)traumatizáció, felszínre kerülő erős érzések/érzelmelek feldolgozásához és kibontakoztatásához.

Különbéféle interaktív, mozgással járó, kreativitást igénylő, a kritikai gondolkodást és elemzést ösztönző képzési módszerek és technikák, például történetek, helyzet- és esettanulmányok, szerepgyakorlatok, kvízek stb. állnak rendelkezésre, amelyek konstruktív, a tudatos cselekvést megalapozó viták lefolytatására is keretet biztosítanak. A feladatok során minden esetben kerüljük a személyeskedést, kérdőjelezzük meg a káros attitűdöket és gyakorlatokat, illetve anélkül végezzük azokat, hogy a résztvevőknek személyes történeteiket kellene segítségül hívniuk. Ne feledkezzünk meg arról se, hogy egyes esettanulmányok vagy szerepjátékok hasonlíthatnak a személyes élményekhez, és mindig fennáll a veszélye, hogy a résztvevőkből erős érzelmi reakciókat váltanak ki; **az ilyen helyzetek kezelése a workshopot vezető tanár, facilitátor, emberi jogi oktató felelőssége.**

A workshopokra való felkészülésről, a megnyílásról és az érzelmek kezeléséről bővebben a kézikönyv **3.5. pontjában található Nehézségek és tippek című részben olvashat.**

3.4 Példa egy tanulási útvonalra

A partnerek a Projekt során különböző oktatási tevékenységeket valósítottak meg, kombinálva az offline és online pedagógiai eszközöket, és a helyi körülményekhez és igényekhez igazítva azokat.

A workshopok hossza és típusa testre szabható az iskola elérhetőségétől, a résztvevők számától, életkorától, a csoport dinamikájától és a konkrét tanulási céloktól függően.

Az alábbi egy konkrét példa a Stand By Me projekt során kifejlesztett online és offline tevékenységek kombinálására:

BEVEZETÉS - JELENLÉTI ÓRA

45 PERC

Ismerkedés;

A tanfolyam céljainak és módszereinek bemutatása;

A biztonságos tanulási tér létrehozása;

Az offline és online tanulási eszközök bemutatása.

ONLINE KURZUS: HOGYAN LÉPJÜNK FEL AZ ONLINE NEMI ALAPÚ MEGKÜLÖNBÖZTETÉS ÉS ERŐSZAK ELLEN?

1,5 ÓRA

A résztvevők megismerik, milyen módon válnak online erőszak és zaklatás célpontjaivá a nők, lányok és nem bináris személyek, és megismerkednek a növekvő probléma megelőzésére és kezelésére irányuló stratégiákkal.

Az online kurzus definíciókon, konkrét esetek és szituációk bemutatásán és interaktív tevékenységeken keresztül mutatja be a nemi alapú online erőszak legfontosabb fogalmait.

1. WORKSHOP: NEMI SZTEREOTÍPIÁK

90 PERC

A résztvevők feltárják a nemi sztereotípiákkal kapcsolatos kulcsfogalmakat, elemzik a társadalmi normákat és a nemi alapú erőszak összefüggéseit, valamint az ezek felismerésére és kezelésére irányuló stratégiákat.

2. WORKSHOP: ONLINE NEMI ALAPÚ ERŐSZAK

90 PERC

A résztvevők elmélyítik a nemi alapú erőszak fogalmi meghatározásával kapcsolatos tudásukat: meghatározások, példák, stratégiák az online erőszak megelőzésére, bejelentésére és az arra adott lehetséges reakciókra egyénileg és közösen.

CSELEKEDJÜNK!: ÉRTÉKELÉS ÉS UTÁNKÖVETÉS

2 ÓRA

A befejező műhelymunka során a résztvevők értékelik saját tanulásukat és eltervezik további teendőiket. A Stand By Me projekt különféle lehetőségeket kínál fel, mint például:

- Ajánlások kidolgozása a szemtanúk számára;
- Ajánlások kidolgozása a biztonságos internethasználatról;
- Tájékoztató anyagok kidolgozása arról, hova fordulhatnak segítségért az érintettek;
- Hozzájárulás a #standbymeoproject közösségi médiakampányhoz a projekt digitális platformján keresztül;
- Helyi tevékenységek közös elindítása a résztvevők iskoláiban és közösségeiben a tanfolyam során szerzett ismeretek megosztására;
- ... és sok egyéb!

A workshopokhoz elérhető részletes segédlet a Stand By Me Projekt weboldalán (lásd 4. SZAKASZ: Weboldal / Oktatási eszközök).

3.5 Nehézségek és tippek

Biztonságos tér létrehozása és fenntartása

A nemi alapú erőszakkal kapcsolatos, diákokkal folytatott emberi jogi oktatási tevékenységek kezdetén időt kell szánni a minden szempontból biztonságos tér kialakítására. A résztvevők közös tér iránti együttes felelősségvállalását megalapozzák a közösen kidolgozott megállapodások (alapszabályok), és ezáltal válik lehetővé, hogy mindenki szabadon és kényelmesen vehessen részt a tevékenységekben. Az alapszabályoknak általában olyan tényezőkre kell kiterjedniük, mint a titoktartás (semmilyen személyes vagy érzékeny dolog, amit a tevékenység során kifejeznek, megosztanak vagy megvitatnak, nem kerül megosztásra senkivel a tantermen kívül), a kölcsönös tisztelet, a meghallgatás, az ítélezésmentes hozzáállás, az együttműködés, a passzolás lehetősége, az időkeretek stb. A tanulók számára csoportszinten kell kimondani, hogy a sértegetés (közte a szexista, homofób, fogyatékoságot érintő, rasszista megjegyzések is), a negatív kritika, megszegényítés, hibáztatás nem elfogadhatóak. Ösztönözzük a tanulókat, hogy maguk állapodjanak meg a megfelelőnek tartott lépésben arra az esetre, ha valaki nem tartja be az alapszabályokat. Fontos, hogy a facilitátor vagy tanár a nemi alapú erőszakkal kapcsolatos emberi jogi oktatási tevékenység kezdetén a kötelezettségeiről is tájékoztassa a diákokat: így jobban eldönthetik, milyen mértékben kívánnak vagy nem kívánnak megszólalni (vagy más módon megnyilvánulni) a képzési térben. Hangsúlyoznia kell azonban azt is, hogy ha bárki négy szemközt szeretné vele megbeszélni valamilyen problémáját, azt a képzés után bármikor diszkréten megteheti.

A hatalmi viszonyok tekintetbe vétele

Folyamatosan legyünk tekintettel a tevékenységekben részt vevő diákokra, különös tekintettel a különböző nemi identitásukra és szexuális orientációjukra, valamint a megfigyelt nemi alapú hatalmi dinamikára. Ne csak a lányok és fiúk, hanem az azonos nemű, valamint a cisz és transz diákok közötti hatalmi dinamikát is, továbbá a nemileg sokszínű és LMBTQI diákok és a többi diák közötti interakciókat is vegyük figyelembe.

Ügyeljünk az egyes tanulók identitásának a köztük lévő hatalmi dinamikát befolyásoló olyan aspektusaira is, mint például az etnikai háttér, vallás, szexuális orientáció, társadalmi-gazdasági státusz, fogyatékoság stb. Ha szükséges és megoldható, figyeljük meg, hogy a diákok (általában, illetve azok, akikkel dolgozni fogunk) hogyan viszonyulnak egymáshoz az osztályteremben, a folyosókon, a játszótereken stb. Vegyünk észre minden olyan helyzetet, amelyek káros nemi sztereotípiákat és normákat tükröznek, és/vagy hatalmi egyensúlytalanságot jeleznek – de lássuk meg azokat a helyzeteket is, mikor a tanulók megkérdőjelezzik ezeket a káros sztereotípiákat és normákat, és figyeljük meg, hogyan zajlanak le ezek.

Az érzelmek kezelése²¹

A foglalkozás során felmerülő témák személyes jellege és az emberi jogi oktatás keretében támogatott tanulási stílus következtében egyes tevékenységek erős – akár pozitív, akár negatív – érzelmeket válthatnak ki, vagy nehezen feldolgozható emlékeket hozhatnak felszínre a résztvevőkben, sőt, akár az oktató(k)ban is. Fontos megérteni a saját érzelmekkel kapcsolatos félelmeinket és szembenézni velük, hogy jól tudjuk kezelni a résztvevők traumáit, fájdalmát és sebezhetőségét.

- Tegyük világossá, hogy az érzelmek normálisak és általánosak, és hogy mindannyian más-más módokon éljük meg és fejezzük ki az érzelmeinket.
- Mondjuk meg a résztvevőknek: ha bármelyikük úgy érzi, hogy egy percre ki kell mennie a teremből, nyugodtan megteheti. Ilyenkor egy második facilitátor vagy egy másik résztvevő kimehet támogatni őt, ami lehetővé teszi a foglalkozás folytatását úgy, hogy közben az is biztonságban van, akinek egy kis térre volt szüksége.

---

²¹A Respect my rights, respect my dignity című kiadványból: <https://www.amnesty.org/en/documents/act30/0010/2015/en/>

- A foglalkozás megkezdése előtt gondoljuk át, hogyan tudunk olyan teret teremteni a résztvevők számára, amelyben nem kell szégyenkezniük vagy zavarban lenniük, ha kifejezik érzelmeiket, hanem ellenkezőleg, támogatva érezhetik magukat.
- Adjunk pozitív megerősítést a résztvevőknek érzelmeik megosztására és kifejezésére.
- Használjunk olyan nyelvezetet, amely a nehéz körülmények elszenvedőinek erejére és rugalmasságára helyezi a hangsúlyt ahelyett, hogy áldozatként írná le őket.
- Legyünk képesek a résztvevők számára hozzáférhető támogató és egészségügyi szolgáltatások és hivatkozások tekintetében.
- Tudjunk róla, hol találhatunk érzelmi támogatást a magunk, illetve a résztvevők számára, és mikor kérjünk segítséget.

A megosztások és megnyílások kezelése²²

A nemi alapú erőszak megelőzésével és az arra való reagálással kapcsolatos tevékenységek során sosem szabad megfeledkezni róla, hogy tudtukon kívül lehetnek a teremben olyan diákok, akik már átéltek fizikai, érzelmi vagy szexuális erőszakot, bullyingot, online zaklatást vagy az erőszak további formáit. Bár a nemi alapú erőszakkal kapcsolatos érzékeny kérdések megvitatásához fontos biztonságos teret teremteni a résztvevők számára, mindig fel kell készülni arra a lehetőségre, hogy a biztonságos tér megteremtése egy vagy akár több résztvevő megnyílásához vezethet, amelynek során kiderülhetnek szexuális orientációra vagy nemi identitásra vonatkozó információk is, akár csoportos környezetben, akár négy szemközti beszélgetések során.

A következő tippek segíthetnek a tanároknak és az oktatóknak a megnyílások hatékony kezelésében:

- Ne szakítsuk félbe és ne próbáljuk leállítani a személyes élményei(ke)t megosztó diáko(ka)t;
- Hallgassuk a tanulót tisztelettel és empátiával, amíg csak beszélni akar, és ne ítélkezzünk;
- Kerüljük el a bárki másra gyakorolt nyomást, hogy ő is további vagy mélyebb élményeit ossza meg;
- Az oldottabb légkör érdekében érdemes lehet kötetlen szünetet tartani;
- Fordítsunk különös figyelmet az érintett diákra, és ügyeljünk rá, hogy ne maradjon egyedül, hacsak nem kifejezetten azt szeretné. Lehet, hogy némi időre és térre van szüksége a csoporttól távol, vagy éppen egyedül: átkísérhetjük (mi magunk vagy másvalaki, akiben megbízik) egy másik helyiségbe pihenni, erőt gyűjteni;
- Beszéljük meg a diák(ok)kal, hogy szeretné-e a megnyílásának további átbeszélését a csoporttal (ha igen, azonnal vagy inkább egy későbbi időpontban);
- Figyeljünk a csoport többi tagjára is. Bár a megnyíló diák(ok) sok mindenben mehet(nek) keresztül, az erős érzelmek, az új információ(k) és a megnyílás jellege erős hatást gyakorolhat a csoportra és a csoportdinamikára. Ügyeljünk, hogy a csoporttagoknak tere nyíljon a helyzetre való reflektálásra és reagálásra, és megfelelő módon kérdéseket is megfogalmazhassanak. Facilitátorként ilyenkor kettős célt kell követnünk: egyfelől gondoskodni kell róla, hogy a tér valóban biztonságos legyen a megnyíláshoz – másfelől viszont szem előtt kell tartani azt is, hogy ez egy tanulási tér, amelyen a résztvevők azért vannak jelen, hogy tanuljanak a témáról;

- A foglalkozás után célszerű lehet feljegyzést készíteni a megnyílásról vagy az annak révén lejátszódott eseménysorról, ha ezek bármely részleteit vagy bármely velük kapcsolatos információt kötelesek vagyunk jelenteni vagy utánkövetni.
- Minden esetben kérjünk tanácsot olyan szervezetektől, akik közvetlenül segítséget nyújtanak erőszakot átélt embereknek, így felkészíthetnek minket arra, hogyan és milyen információkkal támogathatjuk a leghatékonyabban a hozzánk forduló fiatalokat. A segítő szervezetek elérhetőségei az 51. oldalon található.

A tanárok, oktatók nem vállalhatnak fel pszichológiai támogató szerepet, nem szabad megpróbálniuk „terápiát” nyújtani a tanulóknak. Bár valóban lehet szükség ilyen támogatásra, azonban ez nem a tanár felelőssége és nem is feladata egy oktatási környezetben – kötelessége viszont részletes tájékoztatást ajánlani és nyújtani a hozzáférhető támogatásokról (például az iskolai tanácsadóról vagy pszichológusról, illetve külső közösségi szolgáltatásokról). Éppen ezért célszerű összeírni azoknak a személyeknek és csoportoknak az elérhetőségeit is, akik segítséget nyújthatnak; nemkülönben jó lehet az aktualizált listát kitenni egy olyan helyre, ahol bármelyik tanuló diszkréten hozzáfér, ha szükségét érzi.

Mi van, ha bűncselekmény történt?

Az iskolai környezetben történő megnyílás a bonyolult csoportdinamika vagy egy érzelmileg telített helyzet kezelésén messze túlmutató kérdéseket is felvet. Ha egy tanuló olyasmiről beszél, amit átélt, és ami bűncselekménynek minősül, akkor az adott iskolai és ország gyermekvédelmi és a nemi alapú erőszakra vonatkozó irányelveivel és a hatályos jogszabályokkal összhangban jogilag kötelezettek lehetünk tájékoztatni az illetékes hatóságokat, különösen, ha az információt feltáró személy vagy az áldozat kiskorú.

Ha ez az eset áll fenn, érdemes felvenni a kapcsolatot olyan civil szervezettel, jogvédő szervezettel és jogi segítséget nyújtó szervezettel, melyek közvetlen segítséget nyújtanak az erőszak áldozatainak és túlélőinek.

Kiemelkedő jelentőségű, hogy az ilyen megnyílás lehetőségére számítva tisztában legyünk személyes jogi kötelezettségeinkkel, illetve az iskoláéival is. A titoktartás tiszteletben tartásának fontossága ellenére tájékoztatnunk kell felettesünket (pl. az osztályvezetőt, iskolaigazgatót, felelős gyermekvédelmi szakembert), akivel vagy akikkel közösen kell majd eldöntenünk, hogy – a nemzeti jogszabályokhoz és az iskolai irányelvekhez is igazodva – milyen további lépéseket szükséges tenni az ügyben.

A fentieket figyelembe véve fontos, hogy a nemi alapú erőszakkal kapcsolatos emberi jogi oktatási tevékenységek kezdetén tájékoztassuk a diákokat arról, hogy milyen kötelezettségeink vannak, hogy eldönthessék, milyen mértékben kívánnak vagy nem kívánnak felszólalni a képzési térben. Hangsúlyozni kell azonban azt is, hogy ha valakinek olyan problémája van, amelyet négy szemközt szeretne megbeszélni, azt a képzés után bármikor diszkréten megteheti.

SEGÍTŐ SZERVEZETEK ELÉRHETŐSÉGEI

NANE EGYESÜLET

A családon belüli erőszak női és gyermekáldozatait segíti

Telefonszám: 06 80 505 101 (H-K, CS-P: 18-22, K: 8-12 SZe:12-14 óra között)

Chatsegély: nane.hu/erintetteknek/chat-segely

PATENT EGYESÜLET

Jogsegélyszolgálat bántalmazott nőknek és a nemi alapú erőszak, illetve diszkrimináció áldozatainak

Telefonszám: 06 80 80 80 81 (SZe:16-18 óra CS: 10-12 óra között)

Chatsegély: www.patent.org.hu (H: 10-12 óra között, SZo: 16-18 óra között)

OKIT - ORSZÁGOS KRÍZISKEZELŐ ÉS INFORMÁCIÓS TELEFONSZOLGÁLAT

Segítséget nyújtanak a kapcsolati erőszak és az emberkereskedelem áldozatainak és gondoskodnak az elhelyezésükről

Telefonszám: 06 80 20 55 20 (H-V: 0-24 óra között)

ORSZÁGOS RENDŐR-FŐKAPITÁNYSÁG KÖZPONT

Telefonszám: 06 1 443 5500 (azonnali intézkedés esetén: 112)

Honlap: www.police.hu

ORFK Telefontanú: 06 80 555 111

BRFK SMS-vonal hallássérülteknek: 06 209000 107

KÉK VONAL

Éjjel-nappal, névtelenül hívható, bármilyen kérdéssel, problémával

Telefonszám: 116-111 (H-V: 0-24 óra között)

Chatsegély: <https://kek-vonal.hu/fiataloknak/chat>

HAZAKÍSÉRŐ TELEFON

Ha éjszakai sétád közben bizonytalanul érzed magad vagy félsz, akkor hívhatod őket

Telefonszám: 06 80 442 422

4. SZEKCIÓ

**WEBOLDAL /
OKTATÁSI ESZKÖZÖK**

Offline és online eszközök kombinálása

A Projekt offline és online oktatási eszközök kombinációját kínálja, ami különösen hasznosnak bizonyulhat az online nemi alapú erőszak kezeléséhez és a diákok aktív egyéni és csoportos tanulásba való bevonásához. A tanároknak és az oktatóknak tisztában kell lenniük vele, hogy az online tevékenységek felkészülési időt igényelnek, és hogy az online hozzáférés különböző iskolai környezetekben erősen eltérő lehet. A kézikönyv záró szakasza és a Stand By Me projekt honlapja részletes útmutatót ad a regisztrációhoz, illetve az online kurzusok és a digitális platform hatékony használatához.

4.1 Emberi jogi oktatási anyagok

A Stand By Me projekt során megvalósított emberi jogi oktatási tevékenységek leírásai elérhetők a projekt <https://www.standbymeproject.eu/> weboldalán, és tovább adaptálhatók a helyi tanulási igényekhez és a szervezők lehetőségeihez.

4.2 Online kurzus

A nemi alapú erőszakkal kapcsolatos tudásunk bővítése elengedhetetlen ahhoz, hogy a fiatalokkal végzett munkánk során fellépjünk az erőszak ellen mind preventív, tájékoztató és támogató céllal! A témában való jobb eligazodáshoz – akár egyénileg, akár a diákjainkkal együtt – ajánlható az Amnesty Akadémia ingyenes tanulási platformon megtalálható „Hogyan lépünk fel az online nemi alapú megkülönböztetés és erőszak ellen?” című online kurzusunk.

Ugyanitt számos más emberi jogi témájú kurzus is elérhető, és a regisztráció mindössze egy percet vesz igénybe. <https://akademia.amnesty.hu/courses/hogyan-lepjunk-fel-az-online-nemi-alapu-megkulonboztetes-es-eroszak-ellen/>

A regisztrációhoz adjuk meg az e-mail címünket, majd válasszunk magunknak egy jelszót.

„Hogyan lépünk fel az online nemi alapú megkülönböztetés és erőszak ellen?” című kurzus egy másik honlapon angol, olasz, spanyol, francia, magyar és lengyel nyelven is elérhető:

<https://academy.amnesty.org/learn>

4.3 A digitális platform

A Stand By Me projektben létrehoztunk egy diákok és oktatók számára készült digitális platformot, amelynek célja, hogy interaktív formában, megelőzési és különböző közbelépési stratégiákon keresztül foglalkozzon a nemi alapú erőszakkal, és növelje a vele kapcsolatos tudatosságot.

A platformon keresztül a felhasználók a Stand By Me alábbi három fő célkitűzéséhez kapcsolódó tevékenységeket végezhetnek:

1. A nemi alapú erőszak kérdésének tudatosítása és a nemi sztereotípiák lebontása;
2. Biztonságos online tér felkínálása az élmények megosztásához;
3. A fiatalok cselekvésre ösztönzése és támogatása a nemi alapú erőszak elleni küzdelemben, illetve az abban való közösségi felelősség megértésében és felvállalásában.

A platformba különböző gamifikációs elemeket és technikákat építettünk be, hogy ösztönözzék a változatos interakciókat, és elősegítsék a tananyag alapos megértését.

A platform öt különböző nyelven érhető el: angolul, olaszul, lengyelül, magyarul és szlovénul.

A Stand By Me platform elérhető a következő weboldalon:

<https://www.standbymeproject.eu/digital-platform/> (Aktiválókód: SBM)

LEGÚJABB KURZUSAINK

Emberi jogok a munkahelyen

A kurzus célja, hogy megismertesse a cégek képviselőivel, vezetőivel és HR-szakembereivel a munkáltatók feladatait az emberi jogok védelme területén. Ezenkívül a vállalati kultúra formálásához is hozzájárul, ha a munkavállalók minél szélesebb köre is elvégezi a tréninget.

BEIRATKOZÁS MOST

Bevezetés az emberi jogokba

Ezt a kurzust azoknak ajánljuk, akik érdeklődnek az emberi jogok iránt és szeretnének általános tudást szerezni a témában. A kurzus során különböző interaktív feladatokon keresztül ismerkedhatsz a mindennapi helyzetekben is megjelenő emberi

BEIRATKOZÁS MOST

Befogadó iskolák

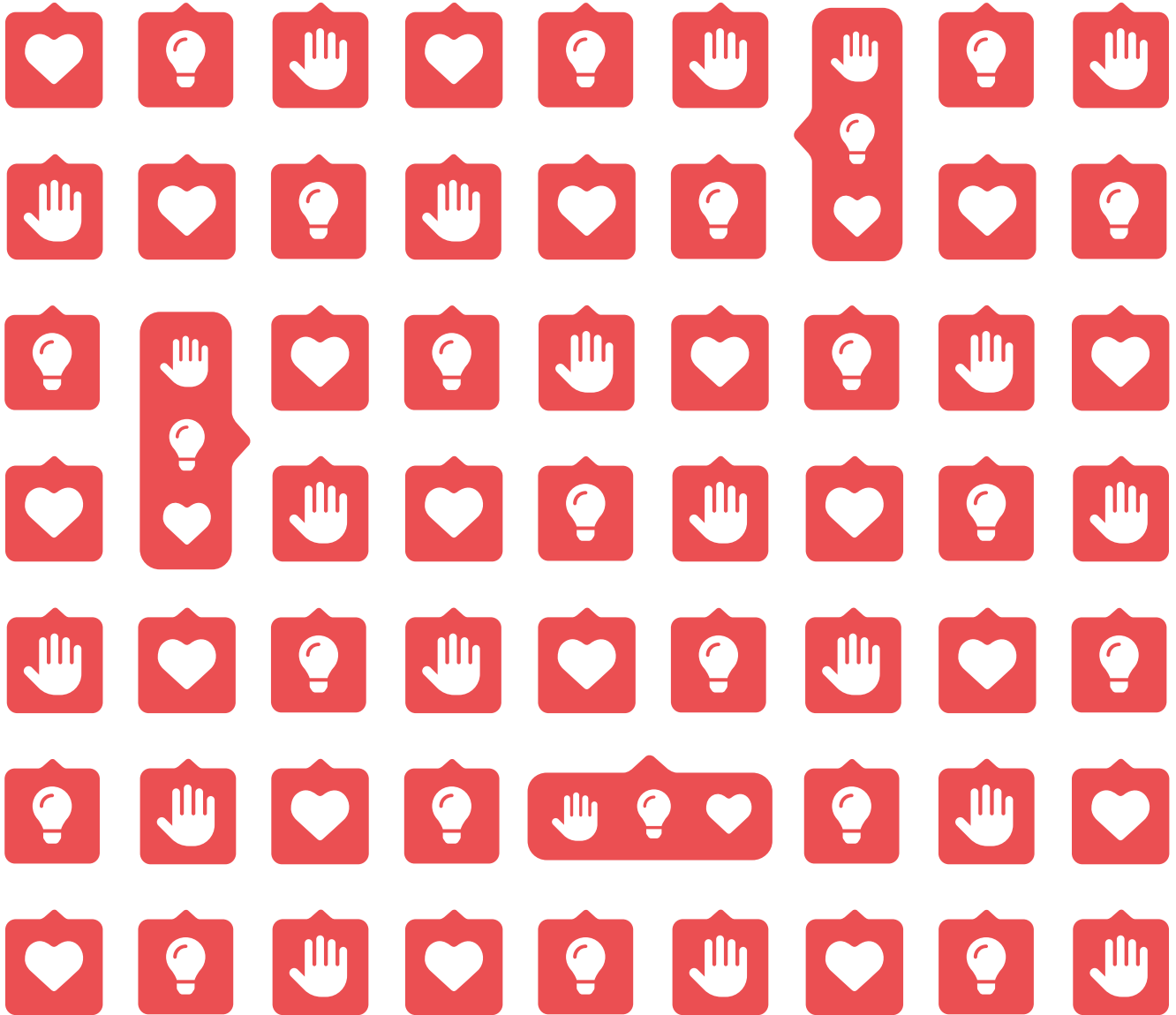
A Befogadó terek projektünk második kurzusa, melyben elsősorban a szexuális és nemi kisebbségek csoportjait érintő kérdések alapján járjuk körbe az iskolai bullying problémáját, és annak megoldási módjait.

A kurzus hossza: 90 perc.

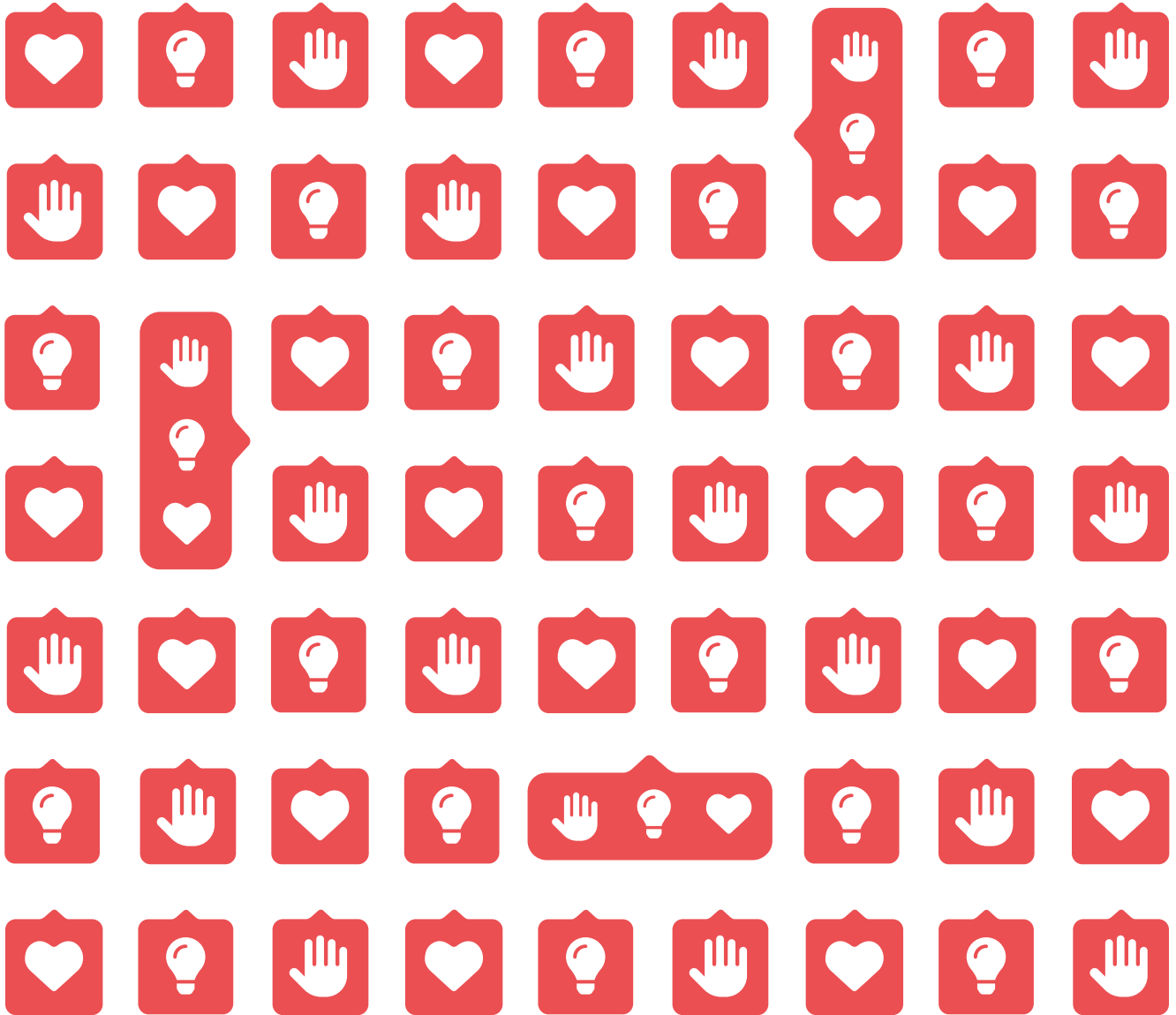
BEIRATKOZÁS MOST

A regisztrációs oldal eléréséhez szkenneld be a QR-kódot!

Stand By Me

